

1. UVOD

Od svih organizacija na Starom kontinentu, Evropska unija predstavlja najuspješniji primjer unutarevropske, ekonomske, institucionalne i političke organizacije.

Današnja Evropska unija¹ (EU) teritorijalno obuhvata prostor od 4 325 675 km², sa približno 496 miliona stanovnika. Čini prostor koji je nastao ujedinjenjem 27 država. Ona predstavlja regionalnu organizaciju država Evrope,² kroz koju članice ostvaruju privredni i društveni razvoj, visoku stopu zaposlenosti, te štiti prava i interese građana. Kao zajednicu država u ekonomsko-političkom smislu u grubim crtama možemo je podijeliti u najmanje tri grupe država:

1. Zajednica razvijenih i srednje razvijenih, centralnoevropskih mediteranskih država;
2. Centralno–evropski blok;
3. Zemlje Zapadnog Balkana.

Regionalna politika Evropske unije je usmjerena ka smanjenju razlika i siromaštva u pojedinim regijama EU, putem sredstava iz strukturnih fondova i Kohezionog fonda. Države Zapadnog Balkana koriste sredstva iz pretpristupnih fondova i trenutno u instrumentima regionalne politike vide motor ekonomskog razvoja i priliku za ekonomsku stabilnost i trajni mir (Mirić, 2009).

Regionalna politika je pred sobom u prošlosti imala velike prepreke i izazove u smislu restrukturiranja budžeta, organizacije administracije i očekivanja povratka uloženi sredstava od strane bogatijih članica. Kada se uzmu u obzir promjene u odnosu snaga svjetskih velesila, globalni ekonomski problemi, porast ukupnog svjetskog stanovništva, borba za energentima i nadolazeći problem klimatskih promjena, može se sa sigurnošću tvrditi da regionalna politika može biti od krucijalnog značaja za najsiromašniji region Evrope – Balkan.

Da li je i u kojoj mjeri regionalna politika doprinijela prosperitetu regiona, „govore” iskustva sadašnjih članica – korisnika fondova. Mnogi autori nameću i pitanja iz oblasti životne sredine, koja i jeste sastavni dio regionalne politike EU (Roberts i Kolvel, 2001; Kranjac, Heni i Sikimić, 2011).

¹ U Leksikonu stranih reči i izraza (Vujaklija, 2006, str. 919), riječ unija (lat. (lat. unio, franc. union), označava savez, sjedinjenje, udruženje; sporazum; udruženje; zadruga; sjedinjenje, spajanje, spojenost; trajno spajanje više država u jednu veću (federativnu) državu npr. SAD. Evropska unija predstavlja zajednicu 27 država.

² „Evropa” je ime jedne žene u grčkoj mitologiji, koju je oteo Zeus u liku bika. Ipak, mit ne objašnjava zašto je kontinent nazvan po njoj. U Grčkoj se taj pojam spominje prvi put u 6. vijeku p.n.e.. Čini se da su u početku tako zvali kontinentalni dio Grčke sjeverno od Korinskog zaliva, a zatim i sve zemlje sjeverno od Sredozemnog mora. Postoji i drugo objašnjenje – da ime kontinenta dolazi od riječi ereb, koja na jednom semitskom jeziku znači „zalazak sunca”. Naime, za semitske (bliskoistočne) narode, sunce zalazi nad Evropom. Prema nekim mišljenjima, ime Evropa potiče od semitske riječi ereb što je označavalo zapad, mjesto zalaska sunca. (<http://bs.wikipedia.org/wiki/Evropa>)

Kempbel i Meksorli (2008), Gepert i Stefan (2008) i Hurski (2008) bave se pitanjima efekata regionalne politike na ekonomski razvoj, dok se Miljuš i Đukanović (2011) posebno bave uticajem malih i srednjih država u spoljnoj politici upravo preko regionalne saradnje balkanskih država. Mir i bezbjednost su takođe jedan od ciljeva regionalne politike (Beloni, 2009; Turčinović, 2010), a to posebno dobija na značaju u situaciji kada raste opasnost od raznih terorističkih organizacija. Takođe, neka istraživanja su pokazala da je regionalna politika na određeni način oslabila unutrašnju organizaciju i učinila administraciju neefikasnom kao što je to Janakijev (2010) naveo na primjeru Bugarske.

Na prostoru JI Evrope od posebnog interesa za EU je reforma pravosuđa i sektora unutrašnjih poslova (Kazazić, 2005; Trauner, 2009; Popović, 2010). Sigurno da je od velikog značaja i trenutno ekonomski najkorisnija regionalna inicijativa – CEFTA, čiji su efekti u stvari zasnovani na modelu komunitarnog tržišta (Rizvanović, 2010). Bosna i Hercegovina nije u punoj mjeri iskoristila povlastice tog sporazuma, čak pokazuje i inertnost po tom pitanju, dok Srbija zahvaljujući CEFTI ostvaruje preko 30% izvoza u države potpisnice. U trenutno primijenjenoj petoj fazi regionalne politike EU, a da bi se ostvario tehnološki napredak i povećala konkurentnost regionalnih inicijativa posebno mjesto predstavlja razvoj inovacija (Kaufman i Vagner, 2005; Pinto, 2009; Kavka i Habenik, 2011). Svi projekti, bez obzira iz kojih fondova su finansirani predmet su stalnih evaluacija, ali se postavlja i pitanje koliko su kvalitetne evaluacije efekata regionalne politike, jer su one baza planiranja (Hart, 2007). Građani EU bi željeli da se regionalna politika bavi prvenstveno životnim pitanjima, a tek onda jačanjem infrastrukture i biznisa, te 70% smatra da je regionalna politika pomogla u razvoju njihove regije ili grada (Mirić, 2009).

Bez obzira na navedene pozitivne ili negativne efekte regionalne politike EU u ekonomskom smislu, ona je dala značajan doprinos u pomirenju balkanskih naroda i razvijanju dobrosusjedskih odnosa, nakon nedavnih nemilih ratnih dešavanja.

S obzirom na navedeno, posebno će u ovom radu biti analizirani regionalna politika EU, njeni instrumenti, ali i stavovi građana Bosne i Hercegovine o evropskim integracijama i dosadašnjem djelovanju politike EU na ovim prostorima.